

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

معاونت پژوهش

اعتقاد به معاد و آثار آن در زندگی

نصیبہ عمرانی با همکاری اعضای هسته پژوهشی الزهرا(س) مدرسه علمیه الزهرا(س) میاندوآب، آذربایجان غربی

استاد راهنما: خانم سمیه فتحی تقی آباد

تابستان ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

معد و توحید ، دو رکن اصلی اعتقادی در ادیان الهی اند و اعتقاد به این دو ، خط فاصل فرهنگ خداپرستان و مادی ها شمرده می شود . قرآن کریم پس از ایمان به خدا ، از ایمان به آخرت سخن می گوید و انکار معاد را عین گمراهی می داند و منکران آن به عذاب دردنای تهدید می کند .

اعتقاد به معاد تقریباً با تمامی موضوع ها و مسائل مطرح در حوزه های دینی ، فرهنگی ، سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی ارتباط و در آنها تأثیر دارد . از مهم ترین ثمره های تربیتی اعتقاد به معاد ، استوارسازی سلوک لسان در این جهان ، معنا بخشی به زندگی و رها بخشی از پوچ گرایی است . در سایه باور به معاد ، عمل به تکلیف الهی آسان می شود ، چنین اعتقادی، ضامن اجرای تمام قوانین الهی و انگیزه اصلی تهذیب نفوس می باشد .

ایمان به معاد و روز جزا ، حس مسؤولیت را در نهاد بشر بیدار می کند ، مردم را به راه وظیفه شناسی سوق می دهد و آنان را به رعایت حدود انسانی خود و احترام به حقوق قانونی دیگران و ادار می نماید . بیم از کیفر اخروی ، به مسلمانان راستین آگاهی می بخشد و از گناه و ناپاکی بر حذرشان می دارد ، امید به پاداش الهی ، مؤمنین واقعی را فرمانبردار دین خدا می سازد و آنها را درستکار و صحیح العمل بار می آورد . خلاصه ایمان به معاد ، ضامن اجرای اوامر و نواهی خداوند و موجب تخلق انسان به سجایای پسندیده و کرامی اخلاق است .

از جمله امور مربوط به قیامت که انبیاء الهی از آن خبر داده اند ، مسئله معاد و رستاخیز می باشد . بنا به فرمایش ائمه معصومین (ع) قیامت روزی است که خداوند همه انسانهای گذشته و آینده را برای رسیدگی دقیق حساب و رسیدن به پاداش اعمال ، گردهم می آورد .

«معد»، یکی از پایه‌ای ترین آموزه‌های دینی است که اساس بسیاری از آموزه‌های دینی دیگر، از جمله آموزه‌های فقهی، اخلاقی، سیاسی، فرهنگی به شمار می‌آید. فلاسفه و متکلمان به تبیین و تحلیل دو جنبه از معاد پرداختند: معاد روحانی و معاد جسمانی.

کلید واژه: حکمت، فطرت، مرگ، انکارمعاد، معاد روحانی، معاد جسمانی، جاودانگی، آثار معادباوری، آثار فردی و اجتماعی.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
فصل اول : کلیات	
۱. بیان مسئله و تعیین قلمرو آن.....	۳
۲. اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۳
۳. سوالات تحقیق.....	۴
- سوالات اصلی.....	۴
- سوالات فرعی.....	۴
۴. فرضیه های تحقیق.....	۴
۵. پیشینه تحقیق.....	۴
۶. روش تحقیق.....	۵
فصل دوم : دلایل اثباتی معاد و دلایل امکان وقوعی معاد	
۷. مفهوم شناسی معاد.....	۷
۸. انواع معاد : معاد جسمانی و معاد روحانی.....	۷
۹. دلایل اثبات معاد.....	۱۳
۱. برهان فطرت.....	۱۳
۲. برهان حکمت و غایت.....	۱۴
۳. برهان عدالت.....	۱۶

دیدن این حالت از پیامبری که گفته هایش برای مردم سند بود ، موجب می شد ایمان و اعتقاد آنان به معاد قوی تر گردد^۱

---

^۱. مجلسی، ۱۳۸۶، ج ۵، ص ۱۹۸.

نتیجه گیری

نتیجه ای که از این بحث می گیریم این است که اعتقاد و ایمان به معاد تمام زندگی اجتماعی و فردی انسان را تحت تأثیر قرار می دهد به زندگی و حرکت انسانها جهت می دهد در جامعه ای که اعتقاد به معاد در میان افراد آن رواج داشته باشد در آن جامعه مردم شاهد امنیت و آرامش آزادی فکری و اجتماعی ، نوع دوستی ، ایثار و فدایکاری و ... خواهند بود . و انسان در سایه اعتقاد به خدا و معاد است که می تواند به کمال فکری و اخلاقی و کمال فردی و اجتماعی که نتیجه آن تکامل اجتماع است دست یابد و افرادی که اعتقاد به معاد دارند هیچ گاه تحت تأثیر هوی و هوس قرار نمی گیرد و خود خواهی از آنها دور می گردد و دیگران را بر خود مقدم می دارند و هیچ موقع تحت تسلط هوی و هوس قرار نمی گیرند بنابراین اگر کسی بخواهد ملتی را زیر سلطه خود در آورد باید در آن ملت روح اعتقاد به معاد و خدا را تضعیف کند تا اینکه آنها احساس ذلت و خواری کنند و تحت سلطه دیگران درآیند.

انکار معاد یکی از آفات اعتقاد به معاد است که آثاری مخالف با آثار اعتقاد به معاد دارد و تمامی ظلم و ستم ها و انحرافات اجتماعی و هرج و مرجهایی که در یک جامعه به وجود می آید اکثر آنها ناشی از عدم اعتقاد به معاد است و منکران معاد توجیه های بی اساس دارند که برای گرایش خود اعلام کرده اند و همه آنها ناشی از ضعیف نفس بودن و سست بینه بودن آنهاست و گرنه اعتقاد به معاد امری فطری است که از دوران تولد همزاد بشر است .

منابع و مأخذ

- * قرآن کریم، مترجم محمد مهدی فولادوند، ایران / قم، انتشارات دارالقرآن الکریم، چ دوم، ۱۳۸۱ هـ.
- * نهج البلاغه ، شریف رضی (گردآورنده) ، بی تا ، تصحیح صبحی صالح ، قم ، دارالهجره .
- * نهج البلاغه، مترجم محمد دشتی، ایران / قم، انتشارات موعود اسلام، چ چهارم ، ۱۳۸۲ هـ ش .
- * نهج البلاغه، ترجمه: سید جعفر شهیدی، تهران، نشر علمی و فرهنگی، ۱۳۷۸، چ ۱۴ .
۱. ابن بابویه ابی جعفر محمد بن علی بن الحسین قمی(شیخ صدوق) ، مترجم عبدالعلی محمدی شاهروندی ، ترجمه معانی الاخبار، ج ۲ ، تهران دارالکتب الاسلامیه ، ۱۳۷۲ هـ.ش .
  ۲. اشراق ، شهاب الدین سهروردی ، شرح حکمة الاشراق، قم ، بیدار ، ۱۳۷۳ .
  ۳. افشار ، اسدالله ، ۱۳۸۷ ، راه بی بازگشت ، تهران ، سفیراردھال .
  ۴. آمدی، عبدالواحد، بی تا، غرالحكم و دررالکلم ، ترجمه محمد علی انصاری ، تهران ، افست.
  ۵. باقیان ساروی ، احمد ، معاد در نهج البلاغه ، قم ، مهد المؤمنین ، ۱۳۸۱ .
  ۶. تفتازانی ، سعد الدین ، شرح المقاصد ، قم شریف رضی ، ۱۴۰۹ ، جزء ۵ .
  ۷. حسینی تهرانی ، سید محمد حسین ، معادشناسی ، جلد اول و سوم و چهارم ، انتشارات حکمت ، ۱۴۰۲ هـ.ق .
  ۸. داودی ، محمد ، سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت (علیه السلام) (تربیت دینی) ، زیر نظر: علی رضا اعرافی ، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۴، ج ۲ .

۹. ربانی گلپایگانی ، عقاید استدلالی ج ۲ ، قم بوستان کتاب قم ، انتشارات دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم ، ۱۳۸۶ .
۱۰. راغب اصفهانی ، حسین بن محمد ، ترجمه مفردات راغب اصفهانی ، مترجم حسین خداپرست زیر نظر استاد عقیقی بخشایشی ، چاپ و نشر نوید اسلام ، ۱۳۸۷ ، قم .
۱۱. سبحانی ، جعفر ، ۱۳۷۳ ، معاد انسان و جهان ، قم ، انتشارات مجله مکتب اسلام .
۱۲. سبزواری ، ملا هادی ، حاشیة اسفار ، قم ، مصطفوی ، ۱۳۷۹ ق ، ج ۹ .
۱۳. سیوطی ، جلال الدین ، ۱۴۰۴ ق ، الدرالمثور ، قم ، نشر کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی .
۱۴. شریعتی ، محمدباقر ، ۱۳۶۳ ، معاد در نگاه وحی و فلسفه ، تهران ، دانشگاه تهران .
۱۵. شریعتی ، محمدباقر ، ۱۳۸۰ ، معاد در نگاه عقل و دین ، قم ، دفتر تبلیغات اسلامی .
۱۶. الطريحي ، فخرالدين ، مجمع البحرين ، تحقيق : السيد احمد الحسيني ، مكتب نشر الثقا نة الاسلامية ، دفتر نشر فرهنگ اسلامی ، چاپ دوم ، ۱۳۶۷ ، بی جا .
۱۷. طباطبائی ، سیدمحمد حسین ، ۱۳۷۴ ، ترجمه المیزان ، ترجمه سیدمحمد باقر موسوی همدانی ، قم ، دفتر انتشارات جامعه مدرسین .
۱۸. طاهری ، حبیب الله ، ۱۳۷۶ ، سیری در جهان پس از مرگ ، قم ، دفتر انتشارات اسلامی .
۱۹. غزالی ، محمدبن محمد ، تهافت الفلاسفه ، بیروت دارالکتب العلمیه ، ۱۴۲۱ ، ص ۱۹۶ .
۲۰. فلسفی ، محمدتقی ، معاد از نظر جسم و روح ، تهران ، نشر فرهنگ اسلامی ، ۱۳۷۹ ، چ ۲ .
۲۱. فیاض لاهیجی ، عبدالرزاق ، گوهرمراد ، تهران ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، ۱۳۷۲ .
۲۲. قرائتی ، محسن ، ۱۳۸۳ ، تفسیر نور ، تهران ، مرکز فرهنگی درسهايی از قرآن .

۲۳. قرشی ، سیدعلی اکبر ، قاموس قرآن ، جلد پنجم، ناشر دارالکتب الاسلامیه ، چاپ

حیدری ، هشتم ، بهار ۱۳۸۷ هـ.ش .

۲۴. کلینی ، محمدبن یعقوب ، ۱۳۶۵، کافی ، تهران ، دارالکتب الاسلامیه .

۲۵. مصباح یزدی،محمدتقی،آموزش عقاید،سازمان تبلیغات اسلامی،انتشارات بین الملل، ۱۳۸۳.

۲۶. مکارم شیرازی ، ناصر ، معاد و جهان پس از مرگ، انتشارات مطبوعاتی هدف قم ، ۱۳۸۵

۲۷. مکارم شیرازی، ناصر ، یکصد پرسش و پاسخ برگرفته از تفسیر نمونه ج ۴ ، ۱۳۸۷ .

۲۸. مکارم شیرازی ، ناصر ، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴، ج ۱۴، ج ۱۸ .

۲۹. مکارم شیرازی و همکاران ، ناصر ، پیام قرآن ، ج ۵ ، ۱۳۷۷ ، دارالکتب الاسلامیه .

۳۰. مجلسی،محمد باقر بن محمد تقی بخارالانوار ، ایران/تهران،انتشارات کتابچی،ج پنجم ،

۱۳۸۶ هـ.ش .

۳۱. محمدی ری شهری،محمد،میزان الحکمة،ترجمه حمید رضا شیخی،قم،دارالحدیث، ۱۳۷۷

. ج ۱ .

۳۲. ملاصدرا (صدرالدین محمدبن ابراهیم شیرازی) ، ۱ لحکمة المتعالیة فی الاسفار ا العقلیة

الاربعة ج ۹ ، بیروت: داراحیاء التراث ، ۱۹۸۱ م.

۳۳. نعمان (شیخ مفید) ، وحیدبن محمد،الارشاد ، ترجمه سید هاشم رسولی محلاتی ، تهران،

دفتر نشر فرهنگ اسلامی ، ۱۳۸۳ ، ج ۶ او .

۳۴.نجفی خمینی ، محمدجواد ، ۱۳۹۸ ق ، تفسیر آسان ، تهران ، دفتر انتشارات اسلامی .

۳۵. هیاکل النور ، همو ، مصر ، المکتبة التجاریة الکبری ، ۱۳۷۷ ق .